

Radion ROTARU,

șef al Catedrei „Pregătire militară și intervenții profesionale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ASPECTE CONCEPTUALE ALE FENOMENULUI MIGRAȚIE – PREMIȘĂ DE ATAC LA SECURITATEA UNUI STAT

Rezumat

Cunoașterea deosebirii dintre instabilitate, atentat la securitatea națională și dezordine în masă este una foarte importantă, care, totodată, reprezintă și o etapă cheie a procesului de modernizare a unui stat de drept. Una dintre cele mai grave probleme cu care se confruntă Republica Moldova la momentul de față o reprezintă migrația forței de muncă.

În vederea combaterii migrației ilegale și monitorizării activității acestor persoane, un rol important îi revine statului și controlului său privitor la supravegherea intrării și ieșirii din țară a tuturor categoriilor de persoane. În continuare, țin să vă prezint o cercetare fundamentală și de primă necesitate în vederea combaterii migrației ilegale și rolul acestui factor contemporan în vederea provocării dezordinelor în masă sau săvârșirii unor atentate criminale contra securității naționale a statului.

Cuvinte-cheie: migrație, întrunire, stat, cetățeni, dezordine în masă, manifestație, poliția.

Summary

Knowing the difference between instability, assault on national security and mass disorder – is a very meritorious one which is aslo a key stage in the process of modernization of an state law. One of the most important problems faced by the Republic of Moldova at the moment – represents the migration of labor force.

In order, to combat illegal migration and to monitor the activity of these people – en important role belongs to the state and its control over the surveillance of the entry and exit of all categories of persons from the country. Next, I want to present you a fundamental and first-time necessity in order to combat illegal migration and the role of this contemporary factor, in order to provoke mass disorder (debate) or committin criminal assaults against national security of the state.

Key-words: migration, meeting, state, citizens, mass disorder, demonstration, police.

Introducere. Vulnerabilitatea migranților rezultă din statutul lor de străin. Intrarea și aflarea lor pe teritoriul statului străin este condiționată de exprimarea consimțământului autorităților acestuia. Aflându-se pe teritoriul unui alt stat, migranții se confruntă cu problema cunoașterii limbii, legislației și practicii statului de reședință. Ei pot fi subiecți ai unui tratament inadecvat atât în viața cotidiană, cât și la locul de muncă. Problemele privind rasismul, xenofobia, intoleranța și naționalismul exagerat iau amploare în cazul migranților, iar în procesul unor tensiuni politice *migranții sunt considerați factori de risc*. Pericolul ca migranții să fie supuși unor abuzuri sau exploatări crește în cazul intrării ilegale pe teritoriul statului străin sau în cazul pierderii statutului de ședere legală. Acest risc se dublează însă în situațiile ce implică migrația ilegală a femeilor.

În toate statele lumii, inclusiv în R. Moldova, migrația de muncă, denumită și „migrație economică”, este condiționată de necesitatea și aspirația cetățeanului

de a trăi mai bine. Migrația de muncă înseamnă accesul de alternativă la o muncă în condiții decente, cu posibilitatea de a-și satisface, prin remunerarea obținută, nevoi fundamentale ori primare. Sub acest aspect, migrația de muncă va comporta neapărat tendințe practice similare în lumea întreagă, de la țări cu probleme economice pronunțate spre țări cu un nivel de viață mult mai înalt.

Metode științifice și materiale aplicate. Pentru atingerea scopului prestabilit, au fost aplicate diferite metode de cercetare științifică: inductivă, deductivă, comparativă, a interpretării logice a normelor de drept etc. Drept suport științific și normativ au servit lucrările cercetătorilor autohtoni, ruși și ale celor din Vest, precum și propunerile, regulamentele, comunicările și concluziile înalților precursori europeni în domeniul respectării drepturilor omului și al securității naționale.

Discuții și rezultatul obținut. Migrația înseamnă un element important în asigurarea dezvoltării oricărui stat datorită remitențelor, datorită accesului la noile tehnologii și la o societate în care într-adevăr democrația contează. Adevărata democrație concetățenii noștri abia acolo o învață, realizând noțiunea de muncă decentă, corect evaluată și remunerată. Deși sunt multe elemente care îi atribuie migrației un rol determinant în dezvoltarea societății, efectele negative sunt extrem de drastice pentru țările de origine, în cazul în care nu se încearcă a plasa migrația din caracterul ei nereglementat în cel reglementat.

Activitatea rețelelor de trafic de migranți are ca scop final obținerea unui profit financiar pentru membrii rețelei. De cele mai multe ori, „contractul” dintre rețea și migrant se încheie anterior începerii călătoriei, prin remiterea unei sume de bani de către migrantul care acceptă să fie traficat cu titlu de avans sau de plată finală pentru întregul transfer. Aceasta reprezintă metoda clasică, de bază, prin care sunt remunerate serviciile facilitatorilor.

Însă nu întotdeauna lucrurile decurg atât de simplu, din diverse motive:

- migrantul nu dispune de întreaga sumă necesară transferului în țara de destinație;
- migrantul nu are încredere în rețeaua de traficanți pentru a plăti un avans sau întreaga sumă necesară;
- rețelele cu conexiuni interstatale preferă ca plata să fie făcută după fiecare etapă a călătoriei direct către rețeaua din țara respectivă.

De cele mai multe ori, atât facilitatorii, cât și migranții preferă să folosească sistemul *Hawala* și serviciile unui *hawaladar*, pentru a garanta atât siguranța plății, cât și siguranța migrantului. Acest sistem de plată este folosit de migranți atât pentru transferul de bani între ei, cât și pentru a plăti călăuzele și rețelele de migrație. Este un sistem de transfer al banilor folosit în multe țări (cele mai multe din Asia și Africa), dar care a intrat în atenția autorităților în special după evenimentele din septembrie 2001, când s-a pus problema cum a fost posibil transferul banilor către rețelele teroriste fără ca autoritățile să detecteze acest lucru.

Se impune însă gestionarea migrației în așa fel încât să se țină cont de capacitatea de primire a Europei din punctul de vedere al pieței muncii, al locuințelor, al serviciilor sanitare, școlare și sociale și să protejeze migranții împotriva riscului de exploatare de către rețelele de criminalitate.

Crearea unui spațiu comun al liberei circulații confruntă statele membre cu noi provocări, întrucât acțiunile unui stat pot afecta interesele altui stat, iar accesul pe teritoriul unuia din statele membre poate fi urmat de accesul pe teritoriul celorlalte. Prin urmare, este imperativ ca fiecare stat să țină seama de interesele partenerilor săi în ceea ce privește politicile sale în materie de imigrație, integrare și azil.

Politica globală în domeniul migrației la nivelul Uniunii Europene are ca principal scop lupta împotriva migrației ilegale, iar politicile în acest domeniu sunt strâns legate de legalizarea fluxurilor migraționiste și integrarea migranților. Astfel, problematica migrației ilegale se află într-o strânsă legătură cu alte aspecte ale statelor membre UE, atât interne (economia subterană, piața neagră a muncii), cât și externe (relațiile cu țările de origine și de tranzit și cooperarea în domeniul migrației).

În acest scop sunt adoptate măsuri externe (managementul frontierelor, cooperarea cu statele terțe, utilizarea ultimelor tehnologii în domeniu, sancționarea transportatorilor) și interne (sancționarea angajatorilor de pe piața neagră a muncii).

O atenție sporită este acordată managementului frontierelor, însă aceste măsuri nu și-au dovedit încă eficiența practică. Acest lucru poate fi observat cel mai bine la frontierele sudice ale Europei, care sunt afectate cel mai mult de fluxul migraționist din Asia și Africa. De asemenea, măsurile privind dimensiunea internă a migrației ilegale, cum ar fi cele împotriva angajării migranților pe piața neagră diferă de la un stat la altul, mult mai relaxate în sudul și vestul Europei și mai accentuate în centru și nord.

Politicile actuale ale Uniunii Europene în ceea ce privește migrația nelegală încearcă să armonizeze politicile și practicile naționale, însă de multe ori rezultatele nu se ridică la nivelul așteptărilor, întrucât nu iau în considerare realitățile locale sau regionale în ceea ce privește implementarea lor în practică. De fapt, aceasta este una dintre problemele des întâlnite la nivelul Uniunii Europene: o măsură care a dat rezultate într-un anumit stat nu înseamnă că poate fi aplicată cu succes și într-un alt stat, date fiind diferențele regionale, naționale, etnice, politice sau culturale. De altfel, de multe ori politicile adoptate la nivel european intră în contradicție cu politicile la nivel național sau local.

Un alt factor care contribuie la expansiunea fenomenului migraționist este discrepanța dintre scopul politicilor în domeniul migrației și rezultatul concret al acestora:

– Regulamente care intenționează să limiteze migrația, însă, din contră, contribuie la creșterea migrației ilegale, având deseori un efect secundar negativ sau regulamente care nu își pot produce efectele din cauza unui vid legislativ.

– Anumite prevederi internaționale limitează dreptul statelor de a duce la îndeplinire măsuri care sunt adoptate la nivel politic și legislativ, cum ar fi returnarea sau îndepărtarea de pe teritoriul național a solicitanților de azil sau a membrilor de familie ai acestora cărora le-au fost respinse cererile, de multe ori această acțiune este privită ca o dilemă morală. Acesta reprezintă rezultatul unei serii de relații complexe între principalii actori: statele, care încearcă să imple-

menteze măsurile în domeniul limitării migrației, asociațiile de angajatori care refuză o înăsprire a controalelor pentru verificarea angajărilor pe piața neagră și societatea civilă prin intermediul asociațiilor nonguvernamentale care deseori se opun măsurilor implementate de factorii de decizie prin campanii antideportare sau antireturnare ori susținerea și promovarea unor politici laxe în domeniul migrației [4].

Prima fază concretă a acțiunilor comune europene în ceea ce privește politica în domeniul migrației a început odată cu Consiliul European de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, imediat după adoptarea Tratatului de la Amsterdam, care a conferit o dimensiune europeană politicilor în materie de imigrație și azil. Programul Tampere reprezintă momentul de start în ceea ce privește politica Uniunii Europene în domeniul justiției și afacerilor interne, pentru a transforma Uniunea Europeană într-o „zonă a libertății, securității și justiției”.

Programul Haga a apărut ca o urmare firească a Programului de la Tampere și a avut ca scop întărirea libertății, securității și justiției în Uniunea Europeană. În preambul se arată că politica Uniunii Europene în domeniul justiției și afacerilor interne s-a dezvoltat și, chiar dacă nu toate obiectivele au fost atinse, s-au făcut progrese remarcabile, iar la cinci ani după Consiliul de la Tampere este momentul pentru un nou program multianual.

Pactul european privind imigrația și azilul reprezintă o nouă etapă importantă spre o politică globală a UE în domeniul migrației. Acest document urmărește să dea un nou impuls demersului de stabilire a unei politici comune în domeniul migrației și azilului, prin definirea clară a responsabilităților la nivel național și comunitar; consolidarea dialogului UE cu țările de origine, care să țină cont de interesul comun al UE, dar și de specificitățile fiecărui stat membru.

Programul de la Stockholm („O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora”) stabilește prioritățile Uniunii Europene (UE) pentru spațiul de justiție, libertate și securitate pentru perioada 2010-2014. Pe baza realizărilor programelor de la Tampere și Haga, acest program vizează abordarea provocărilor viitoare și continuarea consolidării spațiului de justiție, a libertății și a securității, prin acțiuni axate pe interesele și nevoile cetățenilor.

Programul Post-Stockholm [5], definit drept „O Europă deschisă și sigură: transformarea obiectivelor în realitate”, urmează Programului Stockholm și trasează principalele direcții de acțiune ale Uniunii Europene pentru perioada 2015-2019. Au fost consolidate în special canalele pentru migrația legală, existând condiții mai clare de intrare și de ședere, precum și un set comun de drepturi pentru migranți. Politica comună în materie de vize a fost supusă unor modificări majore, care au simplificat condițiile de intrare pe teritoriul Uniunii Europene a călătorilor. De asemenea, au fost eliminate cerințele în materie de vize pentru mai multe țări.

Totodată, a fost elaborat un cadru pentru politicile UE în materie de migrație externă și de azil, care permite UE să inițieze un dialog cuprinzător cu țările din vecinătatea sa și din lume și să contribuie la inițiativele în curs în domeniul migrației și dezvoltării, desfășurate sub coordonarea ONU sau a diferitor

state. Deși progresele realizate de la adoptarea Programului de la Stockholm sunt substanțiale, mai sunt multe de făcut pentru a asigura punerea în aplicare și asigurarea respectării depline a instrumentelor existente.

Cazurile migrației nord-africane și turcești, inițiate de țări dezvoltate ale Europei Occidentale, în cadrul unor programe bilaterale de recrutare a forței de muncă, sunt contraexemple pentru abordarea neoclasică. În ciuda dreptului la libera circulație a forței de muncă și a evidentelor diferențe dintre nivelele de dezvoltare a țărilor membre, deplasările de populație sunt negliabile și inexplicabile prin prisma teoriei neoclasică [2, p. 286].

Migrația este favorizată de un factor de natură externă – unele state dezvoltate înregistrează îmbătrânirea populației și, respectiv, lipsa forței de muncă, astfel devenind un factor foarte atractiv pentru cetățenii din țările de origine. În țara de origine, migrația este determinată de factorul intern – dorința cetățeanului, aflat într-un declin economic, de a trăi mai bine, el neavând altă soluție decât să-și vândă forța de muncă pentru o remunerare satisfăcătoare. Aceste procese sunt dictate de piața internațională a muncii, ghidată de cererea și oferta forței de muncă, prin caracteristicile sale specifice. Practic, ne aflăm într-un proces de globalizare în care nu mai există granițe sau spații închise și cetățenii pot să se deplaseze mult mai ușor dintr-un stat în altul, pot să acceseze mai liber piața muncii dintr-o altă țară.

Fluxurile de migrație internațională devin mecanismele de echilibrare a deficiențelor interne de pe piața forței de muncă la nivel global. În timp, presiunea exercitată de cele două mișcări, în țara dezvoltată către stabilirea unui salariu la un nivel mai scăzut și în țara săracă – spre un nivel mai ridicat, au ca rezultat reducerea diferențelor economice – diferențele dintre nivelul salariilor ajung să reflecte numai costurile deplasării, urmate inevitabil de stoparea de la sine a migrației [1, pag. 10].

Motivele principale ce contribuie la formarea fluxului emigraționist sunt următoarele: lipsa locurilor de muncă în R. Moldova (53,3% din respondenți masculini și 48,2% din cei feminini) și nivelul de salarizare scăzut (44,9% din bărbați și 47,5% din femei) [11].

Motivele emigrării din R. Moldova, probabil sunt deja foarte bine cunoscute: muncă, studii, căsătorie, tratament medical. Printre aceste categorii imigrația pentru lucru este una cea mai probabilă. Inițial viitorii imigranți deseori practic nu intenționează să imigreze. Ei mai degrabă se gândesc să vină în Italia cu scopul de „a face ceva bani” care vor ajuta la rezolvarea celor mai stringente probleme casnice, ca întoarcerea datoriilor, îmbunătățirea condițiilor de trai (de a cumpăra casă sau apartament, construind unul propriu sau totuși reparând unul deja existent), achitarea studiilor copiilor, organizarea petrecerilor importante familiale (căsătoria copiilor maturi, cumătria copiilor sau nepoților) etc. Cauza generală constă deseori în aceea de a asigura perspective mai bune pentru viitorul propriu, viitorul copiilor sau părinților care locuiesc în țara lor de origine. Evident, există persoane care vin în Italia cu o intenție bine definită de a imigra. Acestea deseori vând totul acasă (apartament, casă, automobil etc.) pentru a minimaliza intenția de a reveni înapoi la baștină. Eu cred că aceasta o fac mai des în special familiile tinere fără

copii. De asemenea, ele sunt dispuse să schimbe încă o dată țara în caz dacă Italia nu le va satisface așteptările.

Migrația internațională spre țările din Europa de Vest a început în a doua jumătate a secolului XX. Din 1950 până în 1970, muncitori din sudul Europei, din state relativ intensive în utilizarea forței de muncă ca: Italia, Spania, Portugalia, Grecia migrau spre țările din nordul și vestul continentului: Germania, Franța, Belgia, Olanda, Suedia, care au devenit intensive în capital, dar erau limitate în forță de muncă. Către sfârșitul anilor 1960, pentru statele din sudul Europei a devenit posibilă atingerea abundenței de capital; astfel, de-a lungul anului 1970, în Italia, Spania și Portugalia, de asemenea, a început importul de lucrători imigranți, în principal din Orientul Mijlociu și Africa de Nord. În prezent, principalul influx de imigranți europeni este din Orientul Mijlociu, în special din țări precum Turcia și Liban, aproximativ 30% sunt din Africa, din țările Maghrebului, cum ar fi: Algeria, Tunisia și Maroc și 18% provin tot din Europa, în cea mai mare parte din țările estice, cum ar fi Polonia, Rusia și alte state din fosta URSS. Relativ puțini imigranți sosesc din cele două Americi, iar 10% revin Asiei [3, p.7].

Migrația ilegală este prezentă nu numai în țările dezvoltate. Multe state în curs de dezvoltare ale Americii Latine și Africii suportă consecințe negative în urma acestui tip de migrație. Motivul acesteia constă ori în lipsa resurselor pentru paza adecvată a frontierelor, ori în faptul că migranții ilegali sunt specialiști înalt calificați și specialiștii au funcții importante în statele recipiente.

Efectele migrației la nivel internațional sunt variate și se pot împărți în efecte pozitive și efecte negative. Efectele pozitive sunt în general acceptate de către toată lumea. Migrația poate însemna pentru statul beneficiar un câștig pentru piața muncii prin ocuparea unor locuri de muncă pe care propriii cetățeni nu le doreau. Și asta din diferite motive: pentru că erau prost remunerate, pentru că li se par a fi înjosoare sau sub condiția lor socială etc. Muncitorul migrant venit pentru prima dată într-o țară străină în vederea obținerii unui câștig mai bun decât cel din țara sa de baștină acceptă de obicei necondiționat locurile de muncă neocupate de cetățenii statului respectiv. Și, uneori, acceptă chiar să lucreze pentru un salariu mai mic, mai multe ore, sau fără a beneficia de protecție socială. De multe ori statul știe acest lucru, dar se face că nu vede întrucât treburile pe care trebuiau să i le facă propriii cetățeni le fac muncitorii migranți la un preț mult mai mic. Este un fel de politică de stat această practică și este acceptată de multe din statele industrializate ale momentului. Faptul că nu pot recunoaște acest lucru nu le împiedică să beneficieze de rezultate. Prezența migranților pe teritoriul unui stat poate duce la un schimb cultural între populații, la însușirea unor idei, concepte și atitudini pozitive, pot duce la strângerea legăturilor interetnice și între popoare, la o mai bună înțelegere a modului de viață. Țările ale căror cetățeni intră în contact profită de cunoștințele tehnologice ale celorlalți și le îmbunătățesc, ducând spre progres și dezvoltare fără să plătească *knowhow-ul* acestora. Astfel, țările dezvoltate beneficiază de cunoștințele unui număr de persoane cu educație superioară din țări slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare, țări ale căror economii nu reușesc de fapt să utilizeze aceste persoane pe piața muncii propriie. Nu de puține ori aceștia sunt

șomeri sau, mult mai des, sunt încadrați sau angajați sub calificarea lor. A permite acestor oameni să migreze poate fi benefic nu doar pentru ei, ca indivizi, ci și pentru țările cu care intră în contact pentru țara de origine care beneficiază de banii și bunurile pe care aceștia le trimit acasă. Efectele negative ale migrației sunt mult mai vizibile, iar gradul lor de acceptare, ca revers al efectelor pozitive, este ca și inexistent. Migrația în piața muncii poate avea ca efect creșterea numărului de șomeri pentru o țară prin ocuparea locurilor de muncă de către muncitorii migranți. Patronii, în baza regulii cererii și ofertei, vor accepta lucrătorul care muncește mai mult, cere bani mai puțini, condiții de muncă mai puține, drepturi sociale mai mici etc. Creșterea numărului de șomeri este cealaltă față a monedei pe care statul trebuie să o accepte sau să-i facă față [7].

Deși se întreprind anumite măsuri, în ansamblu există mari rezerve în ceea ce privește combaterea migrației ilegale și a traficului de ființe umane. În special, neajunsurile sunt legate de inconsecvența autorităților moldovenești privind pedepsirea oficialilor publici care „acoperă” migrația ilegală, traficul de ființe umane cu scopul exploatării peste hotare etc. Acest lucru a determinat Departamentul de Stat din SUA, în Raportul privind contracararea migrației ilegale a ființelor vii în 2007, să excludă R. Moldova din grupul doi și să o plaseze în al treilea grup de țări care nu fac nimic sau doar imită lupta cu combaterea acestui flagel social. Între timp, se observă unele aspecte pozitive de gestionare a migrației în Republica Moldova, în mare parte datorită cooperării active cu Uniunea Europeană. În același timp, este necesar să acordăm atenție împrejurărilor care duc la reducerea eficacității reglementării proceselor migraționiste în R. Moldova, și anume:

1) Lipsește cercetarea și pedepsirea penală a oficialilor guvernamentali care „acoperă” migrația ilegală sau o organizează.

2) În lupta pentru contracararea migrației ilegale deseori activitatea se imită, dându-se preferință mai ales măsurilor administrative decât celor de interdicție. Un exemplu în acest sens sunt „sfaturile” (neoficiale) date de către consulatele străine referitor la numărul fix (limitat) de vize eliberate pe parcursul unei zile de lucru.

3) Se cer activități axate pe diasporă, care să includă stimularea patriotismului, aspecte socioeconomice, de drept și informaționale. De multe ori ele se rezumă la o abordare birocratică, care face necesară investirea în economia țării, mizându-se pe nostalgia migranților.

4) Bazându-se doar pe cooperarea cu Uniunea Europeană în ceea ce privește reglementarea migrației, autoritățile moldovenești pierd legătura cu statele din Est (Rusia, Ucraina, alte țări CSI) referitoare la cooperarea pentru combaterea migrației forței de muncă, a traficului de ființe umane cu scopul de a fi exploatare în diferite forme [8].

Acest aspect al activităților nu trebuie trecut cu vederea mai ales în contextul concurenței tot mai mari pentru migranți ca forță de muncă, schimbărilor în politica migraționistă a Rusiei, ca principal contractor al forței de muncă moldovenești. În acest context, considerăm că fără o politică de investiții pe termen lung, bine gândită, din partea Uniunii Europene, toate măsurile întreprinse de către au-

toritățile moldovenești cu scopul de a reglementa migrația nu vor avea succesul așteptat. Combaterea eficientă a traficului ilegal rămâne deci un proces complex, care îmbină atât voință, cât și măsuri economice care necesită cooperare la nivel internațional, precum și între structurile naționale, organele de stat și organizațiile nonguvernamentale.

Protecția socială a migranților se referă la două aspecte principale: 1) protecția socială a migranților în țara-gazdă, 2) securitatea socială a acestora în perspectiva întoarcerii lor în Republica Moldova, pentru că majoritatea dintre ei nu contribuie la fondul de asigurări sociale și la fondul pentru asigurări obligatorii de asistență medicală. Deși în decembrie 2006 s-au făcut modificări în Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat prin introducerea contractului individual de asigurare, care se încheie direct cu Casa Națională de Asigurări Sociale, puțini migranți apelează la acesta pentru a-și asigura pensia pentru limita de vârstă. De asemenea, persoanele plecate la muncă peste hotare își pot procura polița de asigurare medicală obligatorie. Cetățenii Republicii Moldova se adresează medicului în străinătate doar în cazuri extreme, pentru că serviciile medicale sunt scumpe și majoritatea nu-și pot permite să le achite sau trebuie să facă mari eforturi financiare. Cei mai mulți migranți încearcă să-și rezolve problemele de sănătate prin metode tradiționale sau în condiții casnice, prin administrarea unor medicamente [10].

Efectele negative produse de gestionarea inefficientă a fenomenului migraționist se înregistrează la nivelul statului de destinație și pornesc de la creșterea numărului de locuitori, reducerea nivelului de trai în ansamblu, în special pentru cetățenii țării-gazdă, proliferarea muncii la negru – cu efecte negative asupra pieței forței de muncă, subminarea economiei naționale în favoarea economiei subterane – și se termină cu creșterea infracționalității pe plan național și chiar regional. Drept urmare, s-a apreciat că problema migrației poate fi gestionată, în beneficiul tuturor celor implicați, numai printr-un management performant. Acest management presupune adoptarea unei atitudini noi față de fluxurile migratorii, respectiv:

A. O politică de deschidere pentru migrația controlată în scopul:

– acoperirii deficitului de muncă slab calificată – cu anumite bariere cantitative, stabilite în funcție de mărimea deficitului și concretizate în contingentarea fluxurilor pe meserii și profesii;

– atragerii *creierelor* pentru susținerea progresului prin tehnologii performante, deci a forței de muncă cu pregătire de vârf – manifestată prin dezvoltarea competiției între statele primitoare, pentru atragerea de personal care să acopere deficitul de înaltă competență.

B. O politică comună de control al fluxurilor migratorii și de combatere a migrației ilegale și angajării ilegale a străinilor, inclusiv printr-o intensificare a cooperării interstatuale [9].

Aceste politici sunt agreate de statele-membre UE care apreciază, în plus, ca fiind necesară o abordare globală și coerentă a migrației la nivel comunitar, deoarece orice modificare a politicii de migrație într-un stat membru poate influența fluxurile migratorii și evoluția în alte state membre. „Migrația legală trebuie pri-

vită ca un fenomen inevitabil al lumii actuale și nu ca o amenințare, iar pentru Uniunea Europeană ea constituie chiar un avantaj în condițiile riscului scăderii populației apte de muncă în următoarele decenii în Europa”, a declarat comisarul european pentru justiție, libertate și securitate, Franco Frattini, în discursul rostit în cadrul Conferinței la nivel înalt privind migrația legală de la Lisabona. După cum a menționat oficialul european, Comisia Europeană a prezentat mai multe propuneri realiste pentru structurarea unei politici comune eficiente în acest domeniu: „Trebuie să ținem cont mai mult de statistici, care arată că 85% din forța de muncă necalificată din lume ajunge în Uniunea Europeană și numai 5% în SUA, în timp ce 55% dintre lucrătorii calificați merg în SUA și numai 5% pleacă în UE. Trebuie să reușim schimbarea acestor statistici printr-o nouă viziune, care implică adoptarea de noi instrumente de acțiune”, a mai adăugat Frattini.

Migrația ilegală cauzează multiple probleme legate de plasarea forței de muncă, de lezarea drepturilor cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare, de pătrunderea ilegală în țară a cetățenilor străini și a apatrizilor, tranzitarea ilegală a teritoriului țării, traficul ilicit de ființe umane, agravarea situației criminogene. Ca urmare a emigrării la muncă a unei părți considerabile a populației, piața muncii se poate confrunta cu disproporții condiționate de lipsa forței de muncă calificate. Este nevoie de mijloace și de timp pentru a înlocui constructorii, pedagogii, medicii, inginerii și alte categorii de specialiști calificați care au părăsit locurile de muncă.

Procesele migraționiste influențează atât situația socială, economică și demografică din țară, cât și stabilitatea și securitatea statului. Analiza situației migraționiste denotă că sistemul existent de reglementare a acestora în Republica Moldova nu corespunde necesităților reale. Actualul cadru juridic nu asigură respectarea deplină a drepturilor migranților, iar activitatea structurilor de stat în domeniul migrației este insuficientă, întrucât acestea nu dispun de un mecanism bine determinat de evidență și de control al fluxurilor migraționiste, precum și de pârgھیile necesare pentru dirijarea lor. Noile realități social-economice și politice solicită luarea din partea Statului a unei atitudini deosebite față de problemele migrației populației, care presupune adoptarea unei strategii adecvate în acest domeniu și elaborarea cadrului legislativ necesar pentru promovarea politicii migraționiste a Republicii Moldova [6].

Prezenta Concepție are ca scop determinarea politicii de stat în domeniul migrației, fapt ce va permite asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, reglementarea și dirijarea procesului migraționist în interesul persoanei și al societății, protecția socială a migranților și a familiilor acestora, stabilirea relațiilor de cooperare cu alte state, crearea condițiilor de angajare legală în câmpul muncii peste hotare a cetățenilor moldoveni, combaterea migrației ilegale și a traficului ilicit de ființe umane. Concepția politicii migraționiste stabilește scopurile, sarcinile, principiile de bază și direcțiile prioritare ale reglementării și dezvoltării proceselor migraționale în Republica Moldova, căile de promovare și de realizare a politicii migraționale, sarcinile și funcțiile de bază ale autorităților administrației publice în domeniul migrației.

Un rol important îi revine Statului și în controlul asupra intrării în și ieșirii din țară a tuturor categoriilor de migranți, în combaterea migrației ilegale de muncă și contracararea activității persoanelor fizice și juridice care intermediază ilegal acțiunile de angajare peste hotare, în combaterea traficului ilicit de ființe umane. Printre aceste inițiative, menționăm: aprobarea unei abordări globale față de migrația în regiunile de est și sud-est învecinate cu Uniunea Europeană; parteneriatul privind mobilitatea și migrația circulară; instrumentul european de vecinătate și cooperare; Misiunea Uniunii Europene privind Cooperarea la Frontieră (EUBAM); Sinergia Mării Negre; noua tematică de cooperare cu țările terțe în domeniul azilului și migrației; crearea Centrului Unic de Vize al Uniunii Europene; Acordul privind Simplificarea Regimului de Vize și de Readmisie. Având în vedere încheierea termenului Planului Individual de Acțiuni „Uniunea Europeană – Republica Moldova”, autoritățile moldovenești au înaintat inițiativa de a semna un nou document de cooperare cu Uniunea Europeană. Acest document trebuie să fie bine consolidat din punct de vedere politic, oferind R. Moldova o continuitate a reformelor inițiale de integrare europeană. Republica Moldova nu insistă ca acest document să fie numit Plan de aderare a RM la Uniunea Europeană, însă vrea ca în document să fie clar menționat că țara va obține acces și va avea posibilitate să folosească toate cele patru libertăți oferite de Uniunea Europeană țărilor ce urmează să adere.

Concluzie. Migrația este un fenomen care a apărut odată cu primele mișcări teritoriale ale omenirii și care va continua atât timp cât va exista omenirea. O migrație zero este un deziderat imposibil. De asemenea, intenția de a controla 100% migrația ilegală nu are un fundament realist, singura opțiune viabilă fiind menținerea sub control a acestui fenomen.

Este de așteptat ca în următorii ani, în special pe fondul accentuării crizelor politice și sociale din Orientul Mijlociu, din Africa sau din Asia, presiunea asupra frontierelor europene să crească. De asemenea, conform ultimelor statistici, economia europeană pare să fi intrat din nou pe un ritm ascendent, ceea ce va reprezenta un pull-factor pentru migranții aflați în căutarea unei vieți mai bune.

Trebuie avut însă în vedere faptul că nu doar simplii migranți vor încerca să profite de porozitatea actuală a frontierelor europene. Conflictul din Iraq și Siria și expansiunea Statului Islamic reprezintă o amenințare reală pentru securitatea internă a Europei. Există informații privind posibilitatea ca luptători din această organizație teroristă să profite de fluxul masiv de migranți care încearcă să traverseze frontierele Europei și să se amestece printre aceștia, pretinzând că sunt simpli migranți. Cum screening-ul la frontierele externe, în special la frontiera maritimă turco-elenă, este inexistent, scenariul ca aceștia să ajungă în mai puțin de 24 de ore în orice capitală europeană este foarte plauzibil.

În această ordine de idei, vreau să trag o linie finală a celor expuse până acum și să specific că imigranții pot avea un impact asupra securității militare a unui stat prin: acțiuni militare care pot genera conflicte între statul de origine și cel de rezidență al imigranților, indiferent că ultimul a oferit sau nu sprijin imigranților în pregătirea și organizarea acelor activități; acțiuni politice prin

încercarea imigranților de a convinge autoritățile din statul-gazdă să întreprindă acțiuni directe împotriva țării de origine, cu scopul declarat de a schimba regimul politic în acea țară; instrument politic – adică, imigranții pot servi interesul statului-gazdă de a promova regimul politic din statul de origine al imigranților. Din perspectiva politică existentă, fenomenul imigrației poate afecta statul din interior sau din exterior.

Creșterea efectivității returnărilor, în vederea îndepărtării de pe teritoriul european a persoanelor care nu mai au drept de ședere sau a căror cerere de azil a fost respinsă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Arango Joaquin, Explaining migration: a critical view, *International Social Science Journal*, 2000, p.10.
2. Faist Thomas, *The volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*, Oxford: Clarendon Press, 2000, p. 286.
3. Massey, D. S., *Patterns and Processes of International Migration in the 21st Century*, Conference on African Migration in Comparative Perspective, Johannesburg, 2003, p.7.
4. Heisler Martin și Layton-Henry Zig, *Migration and the Links Between Social and Societal Security*, în Ole Weaver, BarryBuzan, Morten Kelstrup și Pierre Lemaitre – *Migration and the New Security Agenda in Europe* (New York, St. Martin's Press), 1993.
5. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, COM (2014) 154 final, Strasbourg, 11.03.2014.
6. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, Bruxelles, 27.05.2015, COM (2015) 285 final.
7. Concluziile Consiliului European de la Bruxelles din 14 octombrie 2016.
8. Regulamentul UE nr 1052/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Sistemului european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR).
9. Reuniunea extraordinară a Consiliului European, Bruxelles, 23 aprilie 2015.
10. Propunerea Comisiei Europene la Întâlnirea Consiliului pentru Afaceri Interne și Externe, Luxembourg, 20 aprilie 2015.
11. Шишкан Н. Новая экономика и особенности современного рынка. Кишинэу, 2008.